

ÎN DIALOG CU PROVOCATORII

ANASTASIA MOLDOVANU, Filiala de arte „T. Arghezi”

„Scopul Provocării este interdisciplinaritatea”

Dumneavoastră, ca Bibliotecă cu profil Arte, am observat că ați avut o abordare, să zic așa, multidisciplinară. Cum v-ați descurcat?

Ne-am descurcat. Până la urmă, ne-am descurcat. Sigur că au fost și unele momente care ne-au mai stopat, însă, am reușit. Doar acesta a și fost scopul *Provocării*: interdisciplinaritatea. Adică, să abordăm diferite subiecte, să ne axăm pe diferite discipline care ar conține componenta lecturii, cunoașterii, descoperirii și creației.

În viziunea dvs., un artist, un copil care iubește și este atras de arte, are nevoie de matematică, fizică, științe exacte?

Sigur că are nevoie. Noi toți avem nevoie, inclusiv copiii. Nu poți să faci o lectură a unui text unde, spre exemplu, se vorbește despre cifre, și să nu cunoști ce prezintă această știință, matematica. Ori nu poți să faci niște experiențe pur și simplu fără a aborda și alte subiecte din chimie, fizică, geometrie. Chiar nu-mi imaginez cum ar fi *Provocarea verii* dacă nu ar fi inclus anume aceste structuri interdisciplinare.

Dar, invers, un inginer, un fizician, un matematician, de ce ar avea nevoie de artă?

Mi se pare că arta este totul... Fiind un om de artă, percepi lumea altfel. Dar dacă nu ai niște cunoștințe elementare care stau la baza creșterii oricărui om, oricărui copil, nu poți să faci nici artă. Sigur, arta se percepe, așa cum o percepe fiecare în felul său, cu toate acestea, ea include niște cunoștințe la modul general din toată lumea înconjurătoare.

„Am pus prea mult accent pe cantitate. Sunt de părere că, în acest program, trebuie să abordăm și calitatea, chiar să o punem în capul mesei”

Revenind la Provocare, dacă ar fi să facem un tabel cu avantaje și lacune, ce ați menționa la „bine/foarte bine” și ceea ce este „mai puțin bine” în privința programului?

Însuși faptul că noi am realizat acest program multidisciplinar și, să zicem așa, un program complex, *Provocarea verii*, este foarte bine, este momentul pozitiv din toată vara aceasta. În primul rând, noi, bibliotecarii, ne-am făcut cunoscuți în societate. Deși se părea că suntem cunoscuți, oamenii ne-au cunoscut altfel. Observ și aud complimente din partea părinților, comentarii, mulțumiri. Ceea ce este foarte bine. Puncte mai slabe... Faptul că noi am făcut, pe parcursul a toate cele trei luni de vară, aceste activități, da, s-ar părea că-i bine. Totuși, mi se pare că am pus accentul mai mult pe cantitate. Sunt de părere că, în acest program, trebuie să abordăm și calitatea, chiar să o punem în capul mesei. Activitățile trebuie pregătite, însușite, conștientizate, trebuie ca copiii participanți să tragă niște concluzii, să le formăm niște abilități. Alt punct forte al acestui program este că noi, bibliotecarii, am căpătat niște experiențe foarte bune. Dacă la început era destul de dificil, eram indeciși, mai priveam cu ochiul la filiala vecină, ce fac colegii, acum deja ne-am debarasat de toate aceste stângăcii, deja suntem mai hotărâți, deja nu prea avem timp să interacționăm cu colegii, ne-am degajat, suntem mai liberi și suntem în postura de a formula niște păreri și niște opinii.

„Concluzia ar fi probabil că la Filiala de Arte să ne axăm pe un segment specific, arta, care, bineînțeles, are legături cu toate celelalte”

Pe viitor, nu v-ați gândit la o specializare conform profilului dvs., arte, în cadrul unei eventuale ediții viitoare?

Interdisciplinaritatea rămâne. Nu se poate dezvolta armonios copilul fără in-

terdisciplinaritate. E adevărat că ne-am gândit și noi, fiind o bibliotecă specializată, că ar fi fost bine să ne axăm pe profilul nostru. Asta am și încercat să facem. Spre exemplu, în luna iulie noi ne-am axat mai mult pe segmentul arte, pe pictură, pe teatru, am încercat să-i atragem pe copii prin intermediul muzicii.

Dar cumva am fost alertați de așa program intens. Concluzia ar fi probabil că la Filiala de Arte să ne axăm pe un segment specific, arta, care, bineînțeles, are legături cu toate celelalte.

**IRINA BAHTIN, tânăra bibliotecar,
Filiala „Târgu-Mureș”**

Salut, Irina. Bine ai venit în echipa noastră.

Bine v-am regăsit.

Regăsit! Pentru că Irina a fost, și este, o cititoare activă a bibliotecii noastre și, totodată, are experiență de bibliotecar, în liceu. Chiar am avut posibilitatea să observăm că te-ai implicat ca un profesionist, așa zice, ca un om cu experiență în cadrul programului nostru „Provocarea verii”. Așa este, da?

Exact.

Și îl realizezi cu entuziasm. Ești un exemplu...

Cu multă satisfacție, plăcere și dăruire, pe cât poate sufletul meu să o facă.

„Mai este ceva important: copiii leagă prietenii, relații cu alți copii”

Foarte frumos. Deci, te-ai întreba: Provocarea verii, în viziunea ta, cum îți se pare acest proiect și, până la acest moment, modul în care s-a desfășurat?

Din punctul meu de vedere *Provocarea verii* este un proiect foarte bine-venit, pentru copii, și pentru bibliotecari. Un mare avantaj al proiectului este acela că este gratuit. Pe toată perioada de vară copiii vin aici și se odihnesc activ: învață să lectureze, învață să descopere lucruri noi, diferite aplicații, diferite jocuri interactive. Și, mai este ceva important: leagă priete-

nii, relații cu alți copii, serbăm și zile de naștere aici, părinții sunt foarte mulțumiți – este o răsplată a efortului depus. Este un program cunoscut deja, iar dacă va continua în viitoare ediții, va fi încă mai cunoscut decât este, ar avea o rezonanță și mai mare, poate și copiii din spațiile rurale ar veni aici în Chișinău, la filialele Bibliotecii Municipale.

Așa este. Să ia tot mai mult amploare. E adevărat. Și copiii au zis acest lucru, că leagă prietenii, știm că părinții au lăsat, chiar și în scris, feedback-uri foarte bune. Tu, personal, de la concept la realizare, desfășurare, cât de mult s-a schimbat sau cât de mult a coincis ceea ce aveai în minte inițial și pe parcurs?

Eu sunt o fire artistică, sunt și omul improvizăției. Dacă este un program scris, este perfect, dar ținem cont și de nevoile, de necesitățile copiilor și de cererile lor. Spre exemplu, dacă, pentru ziua de marți, avem un program strict despre istoria străzii, copilul vrea și ceva educativ, vrea să ieșim în parc, vrea altfel de activități. Atunci, le facem și pe cele care țin strict de programul zilei, dar ne adaptăm și cerințelor lor și dorințelor lor – acesta e scopul până la urmă. Să vă spun sincer, uneori îmi fac un program bine stabilit, alteori nu. Improvizez pe loc și mă bucur mult să știu că îmi iese acest lucru și că ei rămân foarte satisfăcuți și plini de energie și mai vor ceva nou, iar acest lucru contează foarte mult.

„Educația pe care o facem prin acest proiect nu este ca la școală, cu strictețea și disciplina școlii, aici împărtășim experiențe, aspirații, vise, în funcție de tematicile pe care le avem. Și ei au nevoie de asta: un loc unde să se descătușeze”

Te felicit. În materie de cunoaștere, de ce crezi că are copilul nevoie la ora actuală?

Eu cred că e superb faptul că noi ne axăm pe aplicații, pe robotică, pe educație STEAM, pe jocuri... Dar, eu mai pun accentul și pe faptul că ei să nu uite că suntem într-o bibliotecă, că și lecturăm,

avem lectură în lanț, avem ștafete, avem dramatizări de texte, poezii, pasteluri... ca ei să nu uite să citească până la urmă! Unii copii ziceau: O, mai repede tableta. Eu le mai zic: O, mai repede cartea, și după asta avem și celelalte aplicații. Educația pe care o facem prin acest proiect nu este ca la școală, cu strictețea și disciplina școlii, aici împărtășim experiențe, aspirații, vise, în funcție de tematicile pe care le avem. Și ei au nevoie de asta: un loc unde să se descătușeze.

„Așa cum spunea și Albert Einstein, să nu degradăm spiritual în urma progresului, să nu mergem înapoi mergând înainte [...] Să nu uităm că anume comunicarea este ceea ce ne leagă pe noi, ceea ce ne face ființe umane”

În legătură cu ceea ce ai menționat, vorbim despre tehnologii, despre marea atracție față de ele a copiilor. Am putea spune că se duce o luptă la ora actuală între tehnologie și carte, căreia zici că vrei să îi asiguri continuitate. Poate nu întâmplător ne aflăm aici pe un fundal... E vorba despre o lucrare, al cărei autor este Rafael și unde îl avem pe Platon și Aristotel, învățătorul și ucenicul. Eu aș zice că, aparent, filosofia (tu ești studentă la istorie și filosofie), se află în declin sau e în pericol de a cădea în desuetudine. Și atunci, te întreb, o Școală filosofică este viitorul bibliotecii, ne întoarcem, ca în Renaștere, la giganții filosofiei, sau... tehnologia, roboții?

E o întrebare destul de profundă, ce necesită analiză. Indubitabil, suntem în era tehnologiilor, care zi de zi evoluează atât de repede, într-un ritm imprevizibil, încât nu știm unde ajungem și ce invenții mai sunt mâine. Spre asta mergem, spre asta tindem, e bine ca copiii să dezvolte acest lucru în ei, tot ceea ce ține de inginerie, inventică, robotică, dar, cu toate acestea, cum spunea și Albert Einstein, să nu degradăm spiritual în urma progresului, să nu mergem înapoi mergând înainte. De

aceea, cred eu, din trecut avem ce învăța, cartea n-o să moară niciodată, asta pot să o spun cu siguranță, cititori sunt, au fost și vor fi, vor rămâne până la ultima piatră a Școlii din Atena. Ce-ar mai fi de zis... e o balanță între acestea două și e bine ca această balanță să fie. E bine copiii să știe să assembleze roboți, dar, e bine să citească, să știe să poarte o discuție și, mai ales, să nu uite că anume comunicarea este ceea ce ne leagă pe noi, ceea ce ne face ființe umane.

Îți mulțumim, Irina. Multă inspirație în tot ceea ce faci.

MARIA PILCHIN, scriitoare și director, Biblioteca Centrală

„Omul vine și vrea să vadă prin ce va fi uimit, e o chestiune de mirare...”

Cum vi se pare acest concept și modalitatea lui de desfășurare?

„A provoca” e o acțiune frumoasă în orice domeniu am activa. A provoca utilizatorii Bibliotecii Municipale, a provoca chișinăuienii e un lucru frumos, pentru că e un segment-țintă, care vine într-o instituție, Biblioteca Municipală cu filialele ei. Omul vine și vrea să vadă prin ce va fi uimit, e o chestiune de mirare... În mare parte vin copiii, aceștia nefiind ocupați în perioada estivală, dar vin și părinții, se implică și părinții, fie că își aduc copiii, dar sunt și unele activități pentru adulți. A fi provocat, eu cred că înseamnă a da curs unei invitații. Și în primul rând este invitația de a trăi, de a trăi frumos, de a trăi deștept.

„Venim în întâmpinarea acelor părinți care nu-și permit să plătească o tabără, ca să-și ocupe copilul cu ceva, doi – venim cu niște programe cumva ajustate programului școlar, dar care se deosebesc de acesta, pentru că îi provocăm să citească, să descopere și să creeze, dar nu în cadrul itemilor didactici care îi ocupă tot anul”

Vă mulțumim frumos. Într-adevăr, am primit foarte mult feedback pozitiv, părinții sunt încântați de faptul că Provocarea verii este un program calitativ și gratuit totodată, o adevărată tabără de vară fără plată, susțin ei. Cum considerați dvs., proiectul a adus reale beneficii imaginii Bibliotecii Municipale?

Să știți că această întrebare, privind gratuitatea programului, ne-au adresat-o mai mulți părinți. Ei bine, nu e chiar atât de gratuit, e vorba și despre contribuabilii orașului care ne susțin pe noi, dacă e să vorbim în termeni economici. E o idee frumoasă, dar și aplicată. Venim în întâmpinarea acelor părinți care nu-și permit să plătească o tabără, ca să-și ocupe copilul cu ceva, doi – venim cu niște programe cumva ajustate programului școlar, dar care se deosebesc de acesta, pentru că îi provocăm să citească, să descopere și să creeze, dar nu în cadrul itemilor didactici care îi ocupă tot anul. Totodată, Mariana Harjevschi, directorul general al Bibliotecii Municipale, ne-a atenționat în mod special să ne gândim la faptul că în perioada verii această curbă într-un eventual imaginar grafic al lecturii scade drastic. De aceea, biblioteca vine să susțină atenția copilului pentru carte, pentru lectură. Lecturile pot fi de diferite maniere, pot avea scopuri diferite, fiecare zi poate fi diferită în cadrul unei filiale în ceea ce privește lectura. Eu cred că e o idee și frumoasă, dar și aplicată.

„E o formă de a petrece timp împreună și a face ceva, dar de a lucra totodată diferențiat”

Ați vorbit despre un aspect despre care intenționam să vă întreb. În cadrul programului, realizăm activități care îndeamnă la cunoaștere, descoperire și creare. Până la urmă, tot despre educație e vorba, dar despre una mai dinamică, mai distractivă, mai de plăcere. Cum credeți, ar trebui și școlile să preia asemenea metode și să le integreze în procesul educațional pe care îl desfășoară acolo?

Eu cred că spre asta ne îndreptăm, este exemplul Finlandei, e exemplul țărilor nordice, care deja au mers pe această abordare, undeva interdisciplinară, undeva ieșită din curricula școlară, un fel de învățăm pentru viață, de-a adevăratelea, și nu pentru note, rezultate și, să zic, o meritocrație pe intern în școală, dar puțin aplicabilă în viață. E o formă de a petrece timpul împreună și a face ceva, dar de a lucra totodată diferențiat. Am avut mai multe discuții în cadrul ședințelor, vin copii de diferite vârste și atunci întotdeauna te întrebi cum să-i organizezi, să-i implici, e și pentru noi o provocare – și aici e partea frumoasă a programului, pentru că bibliotecarul iese cumva din zona lui de confort, din rutina pe care o are orice profesiune. Eu cred că cei care au gândit acest program, în primul rând ne-au provocat pe noi și pe urmă noi am provocat Chișinăul.

Da, o modalitate de a ieși din rutină. Ne aflăm la prima ediție, am putea spune că este un experiment. Pentru a continua, ce trebuie, în viziunea dvs., să îmbunătățim?

E nevoie de inovație, iar inovația merge mână în mână cu tehnologiile, cu anumite achiziții. Mă refer în special la partea materială. Dacă am avea mai mulți bani, dacă am avea mai multe fonduri, ne-am permite pornind de la mai multe lucruri. Dar, eu cred că e foarte important că noi, bibliotecarii, reieșind din posibilitățile materiale existente, putem să facem lucruri frumoase, lucruri cu un impact real în societate. Dacă am avea, poate, o susținere materială mai mare, cred că am extinde programul, cred că am veni cu idei mai inovative. Cred, însă, că pentru primul an, pentru început, rezultatele sunt vizibile și o vedem noi în cadrul acestor grupuri în care postăm întreaga activitate bibliotecară a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, o văd și părinții, avem ecouri. De exemplu, știu că revista „Florile dalbe” a inserat un material despre acest program, există o

deschidere în mass-media, am văzut că ați mers la mai multe posturi TV, există o deschidere a Radioului Național, adică, încercăm să diseminăm, nu mai vorbesc despre rețelele sociale. Suntem prezenți, lumea află și chiar, vă zic, de multe ori oamenii mi-au scris și m-au întrebat: În ce constă acest program, am câștigat vreun grant? Am zis că nu..., de fapt, că pornim de la ceea ce avem, de la ceea ce ne permitem instituțional, tocmai acest aspect e frumos și de încurajat.

DIANA MAZNIUC, studentă la Drept, voluntar al Filialei „Târgoviște”

Diana, ai participat la programul verii în calitate de mentor, te-ai implicat activ, mai întâi, aș vrea să te întreb, cum vezi biblioteca cu ochi de voluntar, fiind totodată aproape de bibliotecă și în același timp nefăcând parte din ea?

În mare parte, biblioteca este un spațiu unde fiecare poate acumula informații, fie dezvoltă capacități, fie, din perspectiva mea ca voluntară și din perspectiva unui vorbitor despre drepturile și obligațiile copilului, ca un furnizor de informații, ca un mesager util și inteligibil audienței.

„În general, mie îmi place în ce ipostază se află biblioteca noastră. În mare parte, implică atât furnizarea de informații, cât și capacitatea de a comunica, de a vedea opinii ale copiilor, de a vedea ce capacități au aceștia, de a fi un vorbitor cât și un ascultător”

Așa vezi biblioteca? Dar cum consideri că ar trebui să fie?

În general, mie îmi place în ce ipostază se află biblioteca noastră. În mare parte, implică atât furnizarea de informații, cât și capacitatea de a comunica, de a vedea opinii ale copiilor, de a vedea ce capacități au aceștia, de a fi atât un vorbitor, cât și un ascultător. De asemenea, din perspectiva unei duble capacități de a însuma informații: ei iau de la mine, eu iau de la ei.

„Ambele tipuri de bibliotecă (tradițională și dinamică) sunt prielnice pentru diferite audiențe”

Deci, nu ești chiar adepta unei bibliotecii tradiționale, liniștite, unde să vii să citești, să reflectezi, să cugești într-o liniște profundă... Vrei o bibliotecă dinamică, unde lumea socializează... sau preferi un compromis între acestea două?

De fapt, ambele sunt destul de prielnice pentru diferite audiențe. Dacă ne referim la copii, vorbim despre o bibliotecă interactivă. Pentru cei de vârsta mea, studenți, care vin să consulte cărți de drept, monografii, bibliografii, este necesar o bibliotecă de tip clasic, unde individual, singur îmi identific sursa, citesc, acumulez informații, rezum.

Am înțeles. Și cum am putea noi să unim aceste două?

Eu cred că sunt existente inclusiv la noi, la „Târgoviște”. Aici sunt și voluntari și utilizatori.

Un enunț care să rezume Provocarea verii, la care ai participat, în ipostaza în care ai participat.

Provocarea verii este un program prielnic, ne inspiră forța schimbării și dezvoltă capacități externe de curriculum școlar.

LILIANA JUC, șef, Filiala „Târgoviște”

„Provocarea verii are diversitate, complexitate și e rectiliniu în desfășurare”

Ne aflăm la prima ediție, vrem ca acest program să aibă continuitate și ne interesează părerea dvs. vizavi de acest program. O privire de ansamblu, cum vi se pare programul Provocarea verii?

Mi se pare un program bun. De ce? Pentru că are diversitate, complexitate și e rectiliniu așa în desfășurare. Combinăm ca niciodată trei componente, trei atribute: Citește, Descoperă, Creează, unde lectura, care trebuie să fie dinamică și atractivă, este alături de explorare, cercetare, și, nu uităm nici de creație.

Din punctul de vedere al conținutului, ce ați identificat că îi interesează în mod special pe copii?

Ceea ce le-am oferit a fost bine, s-a plăcut de minune pe cerințele și necesitățile lor, le-a plăcut tot ce le-am oferit noi. Chiar ne-am străduit și lectura să fie atractivă, ceea ce poate nu e cel mai simplu lucru...

„Am inventat tehnici (de lectură) nonformale, ghiduse, cum ar fi: lectura în ștafetă, lectură pe laviță, lectură lângă lampa cu gaz, lectură lângă palmier: adică, construim un cadru, ceea ce resuscită pofta de lectură”

Da, lectura este mai reflexivă, se face solitar...

Dar ne-am străduit, am inventat și tehnici nonformale, ghiduse, cum ar fi: lectura în ștafetă, lectură pe laviță, lectură lângă lampa cu gaz, lectură lângă palmier: adică, construim un cadru, ceea ce resuscită pofta de lectură. Am pus mai mult accent pe lectura popular-științifică, mai puțin pe cea artistică, în acest sezon estival. Am văzut că îi pasionează la fel de mult ca și literatura de ficțiune. Descoperirile le-am făcut și cu ajutorul voluntarilor, specialiști în domeniu, care au adus și un plus de credibilitate, poate. Dacă vorbeam despre bani, am invitat un operator bancar, dacă am povestit despre drepturi, e cineva de la Facultatea de Drept, despre publicitate – un specialist în relații publice, ajutor medical – o viitoare doctoriță și tot așa. Am văzut că ne place diversitatea, ei dar cui nu-i place ceva predat altfel... Tot aici am include și vizitele. De exemplu, am făcut vizite la o unitate militară sau, am invitat-o, carte vie i-am zis acelei activități, pe Margareta Spănu-Cemortan, care le-a vorbit copiilor, și aceștia au sorbit tot din narațiunea ei, iar apoi i-au căutat cărțile. A fost interesant și un efort plăcut.

Din punct de vedere organizatoric, ce sugestii ați avea dvs. ca programul să decurgă și mai bine?

Poate că este mai greu pentru că suntem în perioada concediilor, solicitarea de carte este una foarte mare, liste de lecturi recomandate la școală, e nevoie de 2-3 bibliotecari care să fie doar în program implicați. Iată aceasta e marea dificultate – nu are cine. Pentru a-ți reuși trebuie să organizezi un spațiu, să mobilizezi forțe, să schimbi ceva... La noi, de fiecare dată, în fiecare zi era altfel, o altă decorațiune, un alt fel de aranjament, e nevoie și de cineva care să-ți facă o fotografie sau o înregistrare video.

Cum vi se pare ideea de a împărți astfel sarcinile încât să fie câte un responsabil specializat pe fiecare componentă. Cineva să se ocupe de Citește, cineva Descoperă... E o idee bună?

E o idee bună, deși ele se interpătrund. Într-un fel, de o atare manieră a și fost. Spre exemplu, pentru componenta creației, întotdeauna m-a ajutat colega mea, Violeta Lesnic. Ea avea și conceptul vizavi de subiectul abordat, își pregătea și materialele. E bine – să fie munca parcelată, de ce nu... Numai că nu știu de unde vom avea atâtea resurse umane. Noi oricum suntem așa, mai maleabili.

Vă mulțumesc. Ultima întrebare. Este un program benefic pentru imaginea noastră, simțiți că schimbăm cumva percepția privind ce înseamnă biblioteca? Sau ne adaptăm la necesitățile actuale privind ce ar trebui să însemne o bibliotecă?

Da, evident, percepția s-a schimbat. Poate că în anul acesta oamenii s-au întors un pic și mai mult cu privirea spre noi, și mass-media, s-a făcut publicitate. Eu nu sunt un debutant și pot să afirm că fiecare vară e „fierbinte”. Dar, ca această vară, de „încărcată și fierbinte”, n-a mai fost. E și frumos, e și plăcut, vedem și roadele, poate uneori ni se părea că suntem așa, un pic depășiiți de viteza derulării evenimentelor. Poate nu avem suficiente forțe, dar, pentru imagine, e bine.

**DOINA VICOL, tânăr bibliotecar,
Filia „Adam Mickiewicz”**

„Mă simt și fericită, și întristată. Energizată, și epuizată – un amalgam întreg de emoții, nici nu pot să le redau pe toate”

Doina, tocmai a plecat ultimul grup de copii, după această vară plină... Cum te simți?

Mă simt și fericită, și întristată. Energizată, și epuizată – un amalgam întreg de emoții, nici nu pot să le redau pe toate, pentru că mă așteptam ca ultima zi să fie, sincer vorbind, o ușurare, dar a ajuns să fie cea mai grea zi din *Provocare!* Pentru că mă despart de copii și, după o vară întreagă petrecută alături de ei, am un sentiment ca al unei mame ce își pierde copiii plecați în lumea mare...

Te-ai atașat, s-a format o legătură chiar emoțională... Ei bine, despre aceasta vreau să vorbim, despre emoția cu care pleci după acest program. Mai fericită, după aceste luni?

Provocarea de-a lungul verii a fost destul de grea din punctul de vedere al consumului de energie al bibliotecarului. Uneori era foarte greu să vin în fiecare dimineață plină de energie și să transmit copiilor această energie, dar când le-am văzut ochii scilipitori, părinții mulțumiți... Ei veneau, zi de zi, orele 9, ei deja erau la bibliotecă!

Și e vară!

Da, în loc să doarmă, să se odihnească acasă, ei veneau la bibliotecă. Receptivitatea și entuziasmul lor mi-au menținut puterile pe tot parcursul verii, m-au motivat să vin cu noi idei. Ei aceasta așteptau. Zi de zi ei știau că va fi o idee nouă, o provocare nouă, începând de la situații excepționale și terminând cu ciocanul în mână. De toate au făcut, sunt mulțumiți și, datorită acestui lucru, și eu sunt mulțumită.

„Am fost mereu o persoană extrovertă lângă persoanele potrivite. Copiii

pentru mine sunt persoanele perfecte pentru a mă deschide”

E o Provocare pentru cititorii noștri, dar, din alt punct de vedere, este o Provocare pentru noi, bibliotecarii. Ce resurse ascunse ai fost provocată să scoți la iveală, să găsești în tine, să descoperi poate?

Am fost mereu o persoană extrovertă lângă persoanele potrivite. Copiii pentru mine sunt persoanele perfecte pentru a mă deschide. În bibliotecă, avem reguli și rigori. *Provocarea verii* mi-a permis să-mi arăt tot talentul ascuns în mine ce ține de profesiile pe care le am, și chimie, și inginerie, să am rol și de bucătăreasă. Marea provocarea nu a fost să arăt acestea, a fost o bucurie să împart din ceea ce știu cu copiii. *Provocarea* a fost de a menține mereu, zi de zi, interesul copiilor. Ei obosesc foarte repede și, chiar dacă vrei să-i înveți ceva bun, ei se plictisesc. Mereu ceva nou, mereu jocuri noi. Așa cum spuneam, mă bucur că, sub pretextul că „se joacă ei”, mă joc și eu cu ei. Pentru mine a fost mai mult o încercare de a-mi scoate de pe rafturi prăfuite talentele mai vechi...

Un moment propice ca să te afirmi frumos... Chiar compara cineva Provocarea noastră cu Șeherezada... fata care, ca să evite ca regele să o ucidă, îi povestea ceva în fiecare seară, lăsând un interes, o intrigă pentru mai departe, astfel încât el să vrea să asculte următoarea și următoarea poveste...

Foarte bună comparație! La noi, sigur, nu au fost povești mereu, dar, a fost temă pentru acasă...

Europa renunță, dar noi le introducem și în timpul verii...

Da, le-am introdus și în *Provocare*. Cel mai mult mi-a plăcut că, prin această temă pentru acasă, s-au implicat și părinții: arborele genealogic al familiei, ce semnificație are și de unde provine numele copilului pe care l-au ales, ce bucate fac acasă, poveștile pe care le citesc împreună... La un

moment dat, m-am trezit că la *Provocarea verii* nu vin numai copiii, ci și părinții. Stau alături de noi și ascultă... Tema pentru acasă a fost un mod reușit de a le menține interesul, astfel încât ei să vină a doua zi și să ne spună ce au descoperit nou...

„Pentru mine e mai mult decât un compliment faptul că de ce-mi place mie s-au îndrăgostit și ei”

Și ce teme ați avut?

Îi întrebam ce aplicații interesante au învățat, de limbi străine, de logică. Copiii au un interes foarte mare pentru IT. Totodată, discutau cu părinții ce au în trusa medicală, acasă, ce fac în caz de cutremur. Le spuneam chiar să caute informații despre țările preferate, limbile preferate. Pentru mine e mai mult decât un compliment faptul că de ce-mi place mie s-au îndrăgostit și ei.

Uite, eu am observat, cum e și firesc, tinerii bibliotecari se implică cu multă energie, forțe, vor să facă. Da, e extenuant, dar e o extenuare plină de satisfacții. Cum crezi, mentorii grupurilor trebuie să aparțină segmentului tânăr al personalului din bibliotecă, sau adulții au abordarea lor care, de asemenea, trebuie practică?

Din observațiile mele personale, pe pagina *Provocării verii*, am observat că sunt și bibliotecari de vârsta a doua, chiar și de vârsta a treia, depinde de fiecare persoană în parte. Unii bibliotecari au abordări clasice, ei sunt buni povestitori. Experiența acumulată de-a lungul timpului se face în acest caz simțită. Entuziasmul nu este suficient. Este nevoie de astfel de persoane. Unde este vorba de inovație, de tehnologii, de experimente sau robotică, desigur că aici este nevoie de o persoană mai tânără, totul depinde de tematica abordată. Nimeni nu trebuie dat la o parte, fiecare vine cu ideile sale.

Bineînțeles. Uite, am să te provoc acum, ca pe o școlăriță, să ne spui ce-ai învățat, ce-ai reținut din toate aceste reviste de știință,

din materialul cu care ai lucrat. Despre vulcani, despre planete, o informație la care ai zis Wow, nu știam!

Iată știi chiar o reacție așa Wow!, nu am avut, dar, de când am început a preda copiilor chimia, am început să trag atenție la alimentele sănătoase și la cele mai puțin sănătoase – un efect pozitiv asupra mea. La fel, foarte mult am învățat, nu atât ceva nou din carte, dar am învățat cum să mă apropii mai mult de copii...

Următoarea întrebare este despre lucrul cu publicul, cu comunitatea, ceea ce ține de procesul organizatoric, social, cu lumea... Din punctul acesta de vedere, ce-ai învățat?

O lecție valoroasă pentru mine a fost aceea că aparențele înșală. Am învățat să am încredere în copii. Copiii sunt nemai-pomeniți, talentați, să nu fi fost entuziasmul lor, nu era nici *Provocarea verii* la bibliotecă.

Din câte am înțeles, un grup a fost prezent de la începutul până la sfârșitul verii...

Da, un număr aproximativ de 15 copii au participat la activități din 1 iunie până la 22 august. Ei aici s-au odihnit. Dacă, la început, credeam că nu o să asculte nimeni, într-un final s-a dovedit că ei toți au luat ceva, au învățat. Lucrul acesta m-a apropiat de copii. Până acum, mă axasem mai mult pe adolescenți, adulți. Dar iată că această vară mi-a furnizat o experiență deosebită, mi-am dat seama că pot vorbi cu copiii de la egal la egal. Aceasta a fost pentru mine o descoperire foarte plăcută și sper că ei în continuare vor veni. Într-adevăr, sunt îndrăgostită de copii.

Pe final, câteva sugestii...

Nu am să mint, programul este epuizant chiar și pentru o persoană energică, cum mă consider pe mine. De aceea, o sugestie prietenoasă din partea mea e ca *Provocarea* să fie totuși doar două luni și doar câte două ore. În rest, *Provocarea* este o idee foarte bună, pentru că a fundamentat nu doar relația bibliotecar – copil, ci și

părinte – copil. Îi doresc programului continuitate. Să avem noi și noi provocări tot timpul.

**NATALIA PINTEA, tânăr bibliotecar,
Filiala „Ovidius”**

Alături de noi se află Natalia, un tânăr și pasionat bibliotecar. Salut.

Bună ziua.

N-am greșit definiția „un tânăr și pasionat bibliotecar”?

Nu, îți mulțumesc.

„Eu sunt o fire sociabilă, îmi place foarte mult să comunic cu oamenii și faptul acesta m-a determinat să lucrez și cu copiii”

Am tot vorbit despre cât de benefic este programul Provocarea verii pentru copii, participanți. Dar acum vreau să te întreb, pentru tine, ca tânăr, ca personalitate, ca om și ca profesionist, ce a însemnat Provocarea verii și cu ce te-a îmbogățit?

Eu sunt o fire sociabilă, îmi place foarte mult să comunic cu oamenii și faptul acesta m-a determinat să lucrez și cu copiii. A fost o experiență foarte frumoasă, pentru că eu învăț de la copii totodată, îi admir, ei sunt energici, sunt pasionați cititori, sunt și copii mai pasivi, dar, din toate absolut, am învățat câte ceva. Fiecare copil este o personalitate și eu îi tratez ca pe oameni mari și vorbesc cu ei serios. Îmi place să-i am aproape și eu le sunt aproape. Îmi place să comunic și să fie o legătură și un climat psihologic favorabil.

E nevoie de un real talent, de o dragoste...

De o vocație.

De o vocație! Cum ai descoperit în tine această vocație?

Probabil m-am atașat foarte mult de profesorii pe care i-am avut în școală, de profesorii buni, care sunt un model pentru mine și am văzut că ei se comportă foarte firesc și fiecare copil este important, fieca-

re opinie contează. Lucrul acesta m-a inspirat. Am avut norocul de profesori foarte buni. Au fost și momente în care, din contra, am zis: Eu niciodată nu m-aș fi adresat unui copil așa cum s-a adresat profesorul cutare. Dar eu mă mândresc foarte mult că am avut profesori buni și acum, la rândul meu, când am posibilitatea să lucrez cu copiii, dau tot ce-i mai bun din mine.

Dacă ai fi dascăl, învățător, profesor, cam cum crezi că ai fi: exigent, indulgent? Ce fel de tipar?

Aș fi exigentă, pentru că îmi doresc foarte mult ca copiii să învețe bine, să aibă rezultate frumoase, iar acest lucru depinde foarte mult și de profesor. Sunt o fire ambițioasă și cred că i-aș îndruma spre aceasta, mi-aș dori să-mi ating obiectivele propuse.

„Noi avem potențiale diferite, copiii sunt diferiți, cineva are o înclinație mai bună la matematică, altcineva este bun la literatură. Fiecare este o personalitate și ceea ce pot eu nu o să poată celălalt. Eu optez pentru egalitate și vreau ca toți copiii să se simtă importanți, să se respecte reciproc”

Dar, cum ai face: ai înconjura competiția, concurența, crezi că este benefică?

Nu cred că este benefică și eu îmi doresc foarte mult și lucrez la acest capitol, ca să nu fie aceste diferențieri, că tu ești mai bun, tu ești mai puțin bun. Eu vreau egalitate și îmi doresc foarte mult ca fiecare să se descopere. Noi avem potențiale diferite, copiii sunt diferiți, cineva are o înclinație mai bună la matematică, altcineva este bun la literatură. Fiecare este o personalitate și ceea ce pot eu nu o să poată celălalt. Eu optez pentru egalitate și vreau ca toți copiii să se simtă importanți, să se respecte reciproc.

Ceea ce e foarte frumos... Dar, uite, vorbeam înainte de interviu și mi-ai spus un lucru interesant. Că, implicându-te în programul Provocarea verii, ai revenit la unele

lecturi ale copilăriei. Despre ce lecturi este vorba?

Chiar și *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă!

Te-a făcut să râzi „ca pe vremuri”?

Am citit împreună cu copiii. M-au răscolit aceste amintiri de la țară. Astăzi copilăria și-a pierdut din acest farmec, din păcate. *Ulița copilăriei* de Ionel Teodoreanu, am revenit și la *Din lumea celor care nu cuvântă*, la *Inimă de copil* și, de asemenea, mai sunt niște lecturi care, la fel, m-au emoționat foarte mult. *Singur pe lume*, de Hector Malot...

Mulțumim foarte mult, Natalia. Și, pe final, o recomandare de carte, o singură carte, pentru copii...

Să citească *Romanul adolescentului miop*. Eu m-am regăsit foarte mult în această carte, fiind o fire, așa, mai singuratică, poetică, o fire căreia îi plăcea să scrie. Aveam și eu un jurnal și atunci abia începeam să descopăr lumea, oamenii din jurul meu. De aceea, pentru cei care vor să se regăsească și să-și facă un prieten, citiți *Romanul adolescentului miop!*

ANGELA VINTILĂ, șef, Filiala „Mihail Ciachir”

De data aceasta, alături de mine se află doamna Angela Vintilă. Bună ziua.

Bună ziua, bucușori să vă avem în incinta bibliotecii noastre.

„Sincer, nu ne-am așteptat, ca instituție, că vom fi atât de solicitați”

Dna Angela, ce ne-ați putea spune despre Provocarea verii, per ansamblu, e un program reușit, să continuăm acest program sau este o „încercare eșuată”?

Nu, nicidecum a doua variantă. Noi, inițial, ne făceam griji. În ce sens? E perioada estivală, vor fi copii, nu vor fi, fiind în vacanță? Sincer, nu ne-am așteptat, ca instituție, că vom fi atât de solicitați. A fost o inițiativă foarte reușită și a luat o amploare destul de mare în rândul cititorilor noștri.

Cum contabilizăm această amploare? S-au înscris mai mulți, a aflat mai multă lume despre noi?

Spre mirarea, nu doar a noastră, am avut mai mulți cititori înscriși vara aceasta. Pe lângă aceasta, și părinții sunt foarte mulțumiți de program.

Care ar fi lacunele programului? Ce nu e bine? Cu ce probleme vă confrunțați?

Am constatat că nu ne ajunge spațiul! În prima și a doua rundă, au fost aproape treizeci de copii. Puteau fi și mai mulți, se transmite foarte rapid informația. Suntem urmăriți pe Facebook și ne pare foarte bine...

Dar acest defect este mai degrabă o calitate. Suntem atât de solicitați încât nu avem suficient spațiu... Considerați că Agenda este prea încărcată?

Luând în considerare că suntem și noi în perioada concediilor, da, sunt puține resurse umane pentru a face față programului. Mai sunt copii care vin cu listele de lecturi și trebuie serviți...

Nu v-ați gândit să-l lăsați pe cititor să își caute singur cartea?

Da, dar dacă este pentru prima dată în bibliotecă, noi îi facem cunoștință cu colecția.

„Probabil e nevoie, totuși, de mai multe resurse umane...”

Bine. Așadar, este necesar să fie Agenda mai lejeră sau pur și simplu avem nevoie de mai mulți oameni?

Probabil e nevoie, totuși, de mai multe resurse umane...

Cineva a sugerat să derulăm programul în felul următor: Luni, facem componenta Citește, marți, facem componenta Descoperă, miercuri, facem componenta Creează...

Nu știi dacă această structură ar corespunde dorințelor copiilor...

Asta e... ei vin în fiecare zi și întrebă: Astăzi, ce creăm?

Da, ei vor mereu și o surpriză, un joc, un concurs.

Programul extenuază bibliotecarul? Vă plângeți de oboseală?

Da, este o oboseală, dar, atunci când vezi rezultatul și, mai ales, părerea părinților, ai și o satisfacție.

E benefic pentru imaginea noastră acest program?

Bineînțeles. De fapt, noi tot anul lucrăm în același ritm.

Aveți toate materialele sau se întâmplă să cheltuiți din buzunarul propriu?

Divers. Dar, aș vrea să accentuez: în comparație cu perioada precedentă, vara aceasta ne-au fost oferite multe jocuri, cărți, dovada fiind și expozițiile virtuale sau tradiționale. A fost o provocare și din punctul acesta de vedere.

Din discuția cu dvs., s-ar părea că o să aibă continuitate programul...

Cred că da.

ALIONA NOSATÎI, șef, Filiala Nicolae Titulescu

„S-a întărit puntea de legătură între copii, părinți și bunici, pentru că au venit și ei la bibliotecă, s-a consolidat legătura dintre aceste generații”

Am văzut în rândul copiilor filialei dvs. entuziasm, interes, emoție. Te întreb acum pe tine, ce a însemnat Provocarea verii pentru Aliona Nosatîi, bibliotecarul?

Pentru început, vă spun bine ați venit la biblioteca noastră. După cum vedeți, este mică, dar este drăguță, plină cu cititori fideli. Zic fideli, pentru că, timp de trei luni, zi de zi, au fost aici, la *Provocarea verii*. *Provocarea verii* a însemnat pentru mine o vară plină de emoții, de surprize, de „lectură, descoperire și creație”. În acest an, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și-a pus un scop: să ofere utilizatorilor o vară mai trăsnită, deosebită, mai „pe dos” în sensul frumos. Acum, la finele programului, pot să zic cu sinceritate că scopul a fost realizat. De ce? Pentru că copiii sunt fericiți și împliniți. Doi – s-a întărit puntea de legătură între copii, părinți și bu-

nici, pentru că au venit și ei la bibliotecă, s-a consolidat legătura dintre aceste generații. Și apoi, bibliotecarul a fost instruit, a crescut profesional. Și aceasta pentru că, împreună cu copiii, am „descoperit”, am studiat, iar lucrul acesta contează foarte mult. Eu personal aveam frica aceasta: Cum voi face? Cum mă voi descurca? Dar, uite, acum, la sfârșit de program, sunt împlinită și fericită. Chiar în privința postărilor. Erau la început mai sărace, mai scurte, dar, apoi, au devenit mai „provocatoare”. Și eu sunt, de firea mea, un copil în suflet. Și, în acest program, m-am redescoperit pe mine, acest copil trăiește aici, în sufletul meu...

„Un bibliotecar trebuie să dăruiască... Asta e legea bibliotecii”

Am construit împreună ceva frumos, ceva memorabil...

Un bibliotecar trebuie să dăruiască... Asta e legea bibliotecii. La bibliotecă au rămas cei pasionați, cei dedicați. Până la urmă, biblioteca este un centru comunitar unde vibrează originalitatea, creativitatea... Impactul programului este unul benefic, copiii instruiți, s-a fortificat imaginea bibliotecii în comunitate, pentru că Chișinăul întreg a aflat că la „Titulescu” are loc acest program atractiv, educativ, util. În capul acestui program a fost „jocul” și „știința”. Ne-am jucat, am învățat prin joc...

Foarte adevărat. Vorbim dintotdeauna de „homo ludens”.

Prin „joc” activitățile devin mai memorabile. Sincer, nu m-am așteptat ca acești copii să îndrăgească atât de mult științele exacte. Grație acestui program am avut o vară extraordinară. Am avut o Insulă a vulcanilor... aici a fost o „erupție vulcanică” adevărată, am pregătit un lansator de mingi, am avut un set de joc „fizica distractivă”, „chimia distractivă”, am realizat mărele țopăitoare.

Foarte frumos. Te ascult vorbind și aș remarca faptul că pare să existe o contopire între Aliona-bibliotecarul și Aliona-omul...

Mulțumesc. Mă gândesc că, dacă acești copii stau la bibliotecă până la ora închiderii și nu vor să plece înseamnă că biblioteca le este dragă... Unii dintre ei chiar mi-au spus: „Doamnă Aliona, vreau mai repede să treacă noaptea, să revin la bibliotecă să-mi continui jocul”. A doua zi, chiar dacă ploua cu găleata, la ora 9, copiii erau deja aici, la bibliotecă.

„Au mai fost programe și în alte veri, dar unul în care să se armonizeze atât de frumos „lectura, explorarea și crearea” nu au mai fost”

Te felicit pentru dedicația și naturalețea cu care îți realizezi munca.

Și eu țin să le mulțumesc acestor „copii ai verii”, pe care i-am îndrăgit enorm. Această vară ne-a unit și ne-a transformat într-o adevărată familie, marea familie „Titulescu”. Nu zic, au mai fost programe și în alte veri, dar unul în care să se armonizeze atât de frumos „lectura, explorarea și crearea” nu au mai fost. În felul acesta, am atras și am loializat cititorul. Mi-a plăcut enorm această transformare. Am descoperit lumea împreună cu acești „copii ai verii”.

Minunat, vă doresc multe astfel de „călătorii” împreună!

**VICTORIA FONARI, conf. univ.,
mentor în cadrul programului**

„Provocarea verii a dovedit că subiectul jocului și al cărții, al descoperii nu este epuizat și copiii, indiferent dacă este vară, dacă sunt în vacanță, își doresc să cunoască altfel”

Vă rog să ne spuneți, per ansamblu, Provocarea verii a fost, în viziunea dvs., un program bun, să continuăm, să facem din el o tradiție?

Provocarea verii a implicat pentru rarele dați Biblioteca Centrală. Pentru că, de obicei, Sediul Bibliotecii Centrale ține mai mult de un cititor deja versat, aș îndrăzni să zic. Iată că, de data aceasta, vara a fost destul de intensă, în care am lucrat cu elevii. Deși

recunosc că mi-am dorit mult să-i detașez de școală, de această ordine, de această sistematizare. Sistematizându-i, de fapt, dar un pic altfel: prin joc, prin lecturi, prin teatralizări. În timpul celor 2-3 ore care ne erau puse la dispoziție, deveneam și noi dinamici împreună cu copiii. Astfel, spre deosebire de alte dați, când eram implicată ca moderator sau scriitor, de data aceasta am fost și un pic de coregraf. Atunci când simțeam că aveau nevoie de ceva dinamic, am introdus și câteva elemente de dans popular. Am avut și o voluntară din Germania, iar dansul nostru tradițional i-a trezit curiozitatea, s-a luat cu noi de mână și a încercat să învețe primii pași. Un alt aspect ce ține de *Provocarea verii* pe care aș vrea să-l menționez este „Jurnalul utilizatorului”, ideea Lidiei Kulikovski și a Mariane Harjevschi a fost într-adevăr benefică, o modalitate de a sincroniza lucrul celui care „ii duce” pe copii așa, frumos, cum este reprezentat aici zmeul zburând în lumea verii și copiii, a căror inventivitate am apreciat-o în mod deosebit. Făcând jocuri cu cuvinte, jocuri interactive, teatralizări, mi-au sugerat și copiii idei, i-am provocat să genereze idei. O fetiță, spre exemplu, a propus într-o zi să facem „Sărbătoarea cărții”, am încurajat sugestiile lor. Au participat și copilași care încă nu știu să citească, de 4-5 anișori, dar au fost participanți și de 11-12 ani. Toți s-au implicat activ, cei care încă nu știau să citească erau ajutați de cei care citesc. A fost într-adevăr un moment al jocului, al distracției și mă bucura faptul că de fiecare dată mă întrebau când să mai vină. Ceea ce înseamnă că subiectul jocului și al cărții, al descoperii nu este epuizat și copiii, indiferent dacă este vară, dacă sunt în vacanță, își doresc să cunoască altfel și această creație, lectură, dezvoltare personală se poate realiza în cadrul frumos al bibliotecii.

Vă mulțumesc. E joc, e ludic, e distracție, e dinamic, și, totuși, se învață. Ar fi bine ca astfel de metode să fie preluate în școli?

Profesorii cu har implementează acest moment, motivația copilului nu este de fiecare dată simțită ca o obligație, ei pot învăța și datorită preferinței subiectului, modalității de interacțiune frumoasă pe care o poate oferi profesorul, pentru că momentele interactive se menționează și în metodologiile recente ale cadrelor didactice.

„Eu consider că biblioteca de fiecare dată va fi un labirint frumos al cunoașterii pentru toți cei care vor dori să descopere cuvântul, viziuni, precepte, nu într-un mod haotic, dar într-un mod organizat, fie ghidați de un autor, fie ghidați de o noțiune, de un titlu, de un an. [...] O bibliotecă a viitorului va uni vârste întru lectură și va genera discuții arzătoare”

Cum vedeți dvs. biblioteca viitorului? Unii ar spune că suntem „pe cale de dispariție”, alții spun că vom avea un rol major...

Eu consider că biblioteca de fiecare dată va fi un labirint frumos al cunoașterii pentru toți cei care vor dori să descopere cuvântul, viziuni, precepte, nu într-un mod haotic, dar într-un mod organizat, fie ghidați de un autor, fie ghidați de o noțiune, de un titlu, de un an. Să fim sinceri, chiar și în mediul online, tot trebuie să existe o modalitate de a fi ghidat, pentru că, în păienjenitul informațional, ai putea la un moment dat să pierzi firul, să uiți de fapt ce ți-ai propus să cauți. O bibliotecă a viitorului va uni vârste întru lectură și va genera discuții arzătoare, pentru că cuvântul este logosul cel viu care face conexiunea între rostire, gândire și faptă.

*Consemnare: Elena TARAGAN,
Secția studii și cercetări*

ÎN DIALOG CU ELENA TARAGAN, CRONICAR AL PROGRAMULUI

„Eu agreez genul acesta de proiecte în care se pune foarte mult accent pe cunoaștere”

Lidia Kulikovski: *În cadrul „Provocării verii”, Elena Taragan a realizat 13 interviuri, șapte cu manageri de bibliotecă și șase cu tineri bibliotecari. Elena, vreau să văd cum te-ai descurcat tu, pentru că ai „chinuit” bibliotecarii, te-ai dus neanunțată, nu le-ai spus ce întrebări le vei pune și ei s-au descurcat foarte bine. Cred eu că te descurci și tu. Prima întrebare ar fi, pentru că ai fost în adâncul vulcanului, ai cercetat, ai intervievat bibliotecari din 12 biblioteci, ai monitorizat foarte bine primul grup, ai scris sinteze, aceasta necesită analiză, ai realizat interviuri... Ai fost de câteva ori, de 2-3 ori în aceeași bibliotecă câteodată. Cum ți s-a părut acest proiect-program, program de*

anvergură, aș zice eu: obișnuit, interesant sau dificil?

Elena Taragan: De fapt, de multe ori, eu asociez dificilul cu interesantul. Cred că a fost un proiect complex. Ceea ce am înțeles de la oameni este că, într-adevăr, aflat și la prima ediție, fără pregătirea pe care o presupune un proiect cu tradiție, deși au fost de multe ori extenuați, au fost asaltați, nu reușeau să realizeze tot ce își propuneau, totuși, spuneau ei, este o „oboseală frumoasă”, o oboseală care le aduce satisfacții. Ei bine, de ce zic că a fost un proiect bun, dificil, interesant, complex? Pentru că mie mi-a plăcut foarte mult și eu agreez genul acesta de proiecte în care se pune foarte mult accent pe cunoaștere. Adică, ceea ce am făcut și ceea ce, mie cel puțin, mi se pare minunat că a reușit să facă pro-